

УДК: 347.73:336.14 (477)

DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2022.02.04>

Воротіна Наталія Вікторівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу
проблем державного управління та
адміністративного права
Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України
ORCID 0000-0002-8894-9645
vorotina.nataliia@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація

У статті здійснено аналіз стану та особливостей правового регулювання бюджетних відносин в Україні в умовах воєнного стану. Акцентована увага на основних відмінностях функціонування бюджетної системи України у мирний час та в умовах воєнного стану. Проаналізовані законодавчі та інші нормативно-правові акти, що регулюють питання бюджетних відносин в умовах воєнного стану. З огляду на географічне сусідство України з державою-агресором – Російською Федерацією, – наголошено на необхідності удосконалення бюджетного законодавства, зокрема, у частині регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану. Сформульовані пропозиції щодо змін до Бюджетного кодексу України шляхом доповнення його окремою главою: «Особливості правового регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану».

Метою статті є визначення сутності та особливостей правового регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану в Україні, його загальна правова оцінка, а також формулювання висновків та вироблення пропозицій щодо удосконалення законодавства у цій сфері.

Наукова новизна статті полягає у тому, що вона є одним із перших досліджень основного комплексу законодавства, що регулює питання функціонування бюджетної сфери в умовах воєнного стану. При цьому визначено особливості правового регулювання бюджетних відносин у цих умовах на відміну від мирного часу, сформульовані висновки та розроблено пропозиції щодо змін та доповнень до чинного законодавства України.

Висновки. Ефективне правове регулювання бюджетних відносин для будь-якої країни світу має велике значення. Формуючи бюджетне законодавство, необхідно звертати увагу на обов'язкове включення до нього правових норм, що регулюють бюджетні відносини в особливих, нестандартних умовах, що можуть виникнути в державі. Це, зокрема, стосується воєнного стану.

Правове регулювання бюджетних відносин в Україні в умовах воєнного стану відрізняється від його регулювання у мирний час та має істотні особливості. Їх сутність полягає в тому, що правовий механізм прийняття рішень у бюджетній сфері спрощується, деякі важливі норми бюджетного законодавства тимчасово припиняють свою дію. На наш погляд, такі правові рішення є виправданими та ефективними в умовах військової агресії проти держави. Крім того, з огляду на географічне положення України, яка має великий кордон з державою-агресором – Російською Федерацією, – нагально необхідним є внесення змін до Бюджетного кодексу України шляхом доповнення його окремою главою: «Особливості правового регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану». При цьому важливим є ретельний правовий аналіз прийнятого під час введення в Україні воєнного стану у 2022 році законодавства, що регулює вказану сферу, виявлення його недоліків і прогалів, а також проблем, що виникали під час його реалізації. На основі цього можливим буде вироблення найбільш оптимальних юридичних конструкцій правових норм, що регулюють питання функціонування бюджетної системи України в екстремальних для держави умовах – умовах воєнного стану.

Ключові слова: бюджетна система, бюджетні відносини, правове регулювання, воєнний стан, Бюджетний кодекс України, бюджетне законодавство.

Vorotina Nataliia V.,
PhD in Law, Associate Professor,
Senior Researcher of the Department of Problems
of Public Administration and Administrative Law,
V.M. Koretsky Institute of State and Law
of National Academy of Sciences of Ukraine
ORCID0000-0002-8894-9645
vorotina.nataliia@gmail.com

REGULATORY ASPECTS OF BUDGETARY RELATIONS IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

Abstract

The article analyzes the regulatory status and aspects of budgetary relations in Ukraine under martial law. It emphasizes the main differences between Ukraine's fiscal systems in times of peace and under martial law. It investigates legislative enactments and regulations concerning the martial law budgetary relations. Given Ukraine's geographical proximity to the aggressor nation, the Russian Federation, the article highlights the need to improve fiscal legislation, in particular as regards the regulation of budget relations under martial law. It proposes amendments to the Budget Code of Ukraine by supplementing it with the stand-alone chapter «Regulatory Aspects of Fiscal Relations in Ukraine under Martial Law».

The article aims to determine the nature and regulatory aspects of fiscal relations under the martial law in Ukraine, provide its general legal assessment, as well as to draw conclusions and propose legislation improvements in this area.

Scientific novelty. This article is one of the first to study the main set of legislation governing the budget sphere under martial law. At the same time, it identifies regulatory aspects of fiscal relations in these conditions in contrast to the times of peace. The article draws conclusions and proposes amendments and supplements to the existing Ukrainian legislation.

Conclusions. Efficient legal regulation of fiscal relations is of great importance to any country. While shaping budget legislation, one must be sure to include legal provisions that govern fiscal relations under special, non-standard conditions that a country may face. In particular, this applies to martial law.

The legal regulation of fiscal relations in Ukraine under martial law is significantly different from its regulation in time of peace. Essentially, the former simplifies the legal mechanism of decision-making in the budget sphere and temporarily suspends some important provisions of fiscal legislation. In our opinion, such legal decisions are justified and efficient amidst military aggression against the state. In addition, given Ukraine's geographical location, which has a large border with the aggressor nation, the Russian Federation, it is urgent to amend the Budget Code of Ukraine by supplementing it with the stand-alone chapter «Regulatory Aspects of Fiscal Relations in Ukraine under Martial Law». At the same time, it is important to carefully analyze the legislation which regulates this area and which was adopted during the introduction of martial law in Ukraine in 2022, and to identify its shortcomings and gaps, as well as problems that emerged during its implementation. Based on this, it will be possible to develop the most optimal legal designs that regulate the budget system of Ukraine in the conditions that are extreme for the state – under martial law.

Key words: budget system, budgetary relations, legal regulation, martial law, Budget Code of Ukraine, budget legislation.

Постановка проблеми. Бюджетна система є надзвичайно важливою ланкою фінансової системи держави. З огляду на те, що її ефективно правове регулювання істотно впливає на функціонування і, навіть, на життєздатність будь-якої держави світу, законодавство, що регулює бюджетні відносини,

повинно бути чітким, ретельно продуманим та розробленим з урахуванням досягнень юридичної науки та світової практики. Основним кодифікованим законодавчим актом, що регулює бюджетні відносини в Україні, є Бюджетний кодекс, яким визначаються правові засади функціонування бюджетної сис-

теми України, її принципи, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Кодексом регулюються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу.

Взагалі, бюджетне законодавство є досить об'ємним та розгалуженим, його склад визначений статтею 4 Бюджетного кодексу. Ним врегульовані практично усі бюджетні питання у державі для забезпечення її життєдіяльності та успішного розвитку.

Але, на жаль, агресія Російської Федерації проти України, що розпочалася як гібридна війна у 2014 році, а у 2022 році перейшла у відкриту збройну фазу, все змінила. Зокрема, 24 лютого 2022 року в Україні було введено воєнний стан, у зв'язку з чим усі правовідносини в державі, у тому числі й бюджетні, необхідно було перевести на воєнні рейки. З огляду на це, наукове дослідження правового регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану є актуальним, своєчасним і необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним засадам та окремим питанням формування та функціонування бюджетної системи України, державного та місцевих бюджетів присвячено ґрунтовні наукові дослідження фахівців у галузі фінансового права, економічної науки, науки державного управління. Серед них необхідно відзначити праці Д. А. Бекерської, Л. К. Воронової, О. П. Гетманець, І. Б. Заверухи, Я. М. Казюк, М. П. Кучерявенка, І. О. Луїної, О. А. Музики-Стефанчук, Г. А. Нечай, С. О. Ніщимної, З. І. Перощук, Н. Ю. Пришви, Л. А. Савченко, О. В. Солдатенко, В. Д. Чернадчука, Н. Я. Якимчук та деяких інших. Що ж стосується питання правового регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану, то воно поки що є малодослідженим з огляду на раптовий характер відкритої фази збройної агресії Російської Федерації проти України (у зв'язку із чим і було введено воєнний стан) та на незначний період часу, що пройшов від її початку (біля двох місяців).

Метою статті є визначення сутності та особливостей правового регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану в Україні, його загальна правова оцінка, а також формулювання висновків та вироблення пропозицій щодо удосконалення законодавства у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Війна Російської Федерації проти України, що розпочалась у 2014 році, довгий час носила гібридний характер і була заснована на запереченні причетності до неї з боку Росії та антиукраїнській пропаганді, що не мала нічого спільного із дійсністю. А 24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала повномасштабне збройне вторгнення, воєнні дії продовжуються і сьогодні.

Зазначимо, що відкритій збройній агресії Російської Федерації проти України передувало визнання нею «незалежності» самопроголошених квазіутворень «ДНР» та «ЛНР». Президент Володимир Путін 21 лютого 2022 року підписав відповідний Указ, а 22 лютого рішення Путіна підтримала Державна Дума.

Реакцією на вказані дії стало прийняття 23 лютого 2022 року Президентом України Указу «Про введення надзвичайного стану в окремих регіонах» [1], який був затверджений Верховною Радою того ж дня [2]. також Було також прийнято закон «Про внесення зміни до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України» [3]. Відповідно до нього у зв'язку з посиленням збройної агресії Російської Федерації проти України, визнанням самопроголошених утворень на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей України та з метою забезпечення здійснення видатків на національну безпеку і оборону було встановлено, що не діють та не застосовуються деякі важливі норми Бюджетного кодексу. Визначено було також перелік рішень, які може приймати Кабінет Міністрів України, порядок регулювання міжбюджетних відносин та виконання повноважень органами Казначейства [3].

Зазначимо, що у вказаному законі було викладені норми, які вже містилися у п. 22 «Прикінцевих та перехідних положень» Бюджетного кодексу України (ним було доповнено Кодекс після початку Російською Федерацією гібридної війни проти України у

2014 році [4]). Цей пункт встановлював зупинення дії окремих норм Кодексу в умовах воєнного стану. Ймовірно, що необхідність прийняття цього закону була обумовлена тим, що 23 лютого в Україні було запроваджено надзвичайний, а не воєнний стан, і таким чином в його умовах було дозволено застосовувати все те, що було передбачено на той час Кодексом для воєнного стану.

Але надзвичайний стан проіснував в Україні лише один день. Відкрита фаза збройної агресії Російської Федерації проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року, потребувала термінових та невідкладних змін у правовому регулюванні значного масиву важливих питань у державі. Тому, перш за все, Президентом України було прийнято Указ «Про введення воєнного стану в Україні» [5], ним воєнний стан було запроваджено з 24 лютого 2022 року на 30 днів (у зв'язку з тим, що воєнні дії не припиняються і досі, дію воєнного стану вже було продовжено).

Необхідно зауважити, що зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб встановлюється Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [6]. Згідно зі статтею 1 закону, воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. Правовою основою введення воєн-

ного стану є Конституція України, вказаний вище Закон та Указ Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, затверджений Верховною Радою України.

Необхідно зазначити, що у березні 2022 року до Бюджетного кодексу було внесено ряд змін щодо правового регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану [7; 8]. Ними розширений перелік норм Кодексу, які не застосовуються, та визначено ще цілий ряд нюансів бюджетного регулювання в умовах воєнного стану.

З огляду на це, визначимо, які ж саме бюджетно-правові норми не діють та не застосовуються в умовах воєнного стану порівняно з мирним часом.

Так, не діє норма Кодексу, згідно з якою виключно законом про Державний бюджет України визначаються надходження та витрати Державного бюджету. Це стосується і норми, яка передбачає, що зміни до закону про Державний бюджет України можуть вноситися виключно законами про внесення змін до закону про Державний бюджет.

Не застосовується також норма, згідно з якою передача коштів між загальним та спеціальним фондами бюджету дозволяється тільки в межах бюджетних призначень шляхом внесення змін до закону про Державний бюджет України, прийняття рішення про місцевий бюджет або про внесення змін до нього. Те ж саме стосується норми щодо обов'язковості погодження з Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету (відповідною комісією Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевої ради) рішення Кабінету Міністрів України (Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевої державної адміністрації, виконавчого комітету відповідної місцевої ради) про перерозподіл видатків бюджету і надання кредитів з бюджету, передачу бюджетних призначень, а також норми закону про Державний бюджет України в частині обов'язковості погодження з Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету рішень Кабінету Міністрів України.

Не застосовуються також: норма, що встановлює, що резервний фонд бюджету не може перевищувати одного відсотка обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету; що передбачає, що закони України або їх окремі положення, які впливають на по-

казники бюджету (зменшують надходження бюджету та/або збільшують витрати бюджету) і приймаються не пізніше 15 липня року, що передує плановому, вводяться в дію не раніше початку планового бюджетного періоду, а прийняті після 15 липня року, що передує плановому, вводяться в дію не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим. Не діють також вимоги Бюджетного кодексу щодо складання та схвалення Бюджетної декларації, порядку публічного оприлюднення інформації про виконання Державного та місцевих бюджетів, щодо захищених видатків бюджету (видатків загального фонду бюджету, обсяг яких не може змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень), щодо термінів подання місячної, квартальної звітності та річного звіту про виконання Державного бюджету України, звітності місцевих бюджетів та деякі інші.

Кабінет Міністрів в умовах воєнного стану може приймати рішення за погодженням із Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил щодо скорочення видатків і кредитування державного бюджету та їх спрямування до резервного фонду державного бюджету з метою використання на потреби Збройних Сил, інших військових формувань, правоохоронних та інших державних органів, залучених до виконання завдань щодо відсічі збройної агресії, забезпечення недоторканості державного кордону та захисту держави або для здійснення згідно із законом заходів загальної мобілізації; щодо порядку застосування і розмірів державних соціальних стандартів та гарантій, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування; щодо особливостей формування та виконання місцевих бюджетів, діяльності учасників бюджетного процесу на відповідних територіях; щодо додаткових положень, що регламентують процес виконання державного бюджету.

Міжбюджетні відносини регулюються відповідно до закону про Державний бюджет на відповідний період на засадах, що забезпечують виконання органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування покладених на них завдань і функцій у та-

кий період. Виконання повноважень органами Казначейства на відповідній території може здійснюватися в особливому режимі у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів. Функції органів місцевого самоврядування, їх виконавчих органів, місцевих державних адміністрацій, військово-цивільних адміністрацій у частині бюджетних повноважень здійснюють військові адміністрації у разі їх утворення. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства не застосовуються до розпорядників та одержувачів бюджетних коштів сектору національної безпеки і оборони, розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, залучених до вирішення завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану.

Таким чином, тимчасове зупинення дії деяких норм Бюджетного кодексу в умовах воєнного стану спрямоване на те, щоб спростити процедуру прийняття рішень. На наш погляд, це дуже важливо для організації термінового та оперативного здійснення необхідних видатків, особливо на національну безпеку та оборону.

Необхідно відзначити, що правове регулювання бюджетних відносин та тих, що тісно пов'язані з ними, в умовах воєнного стану відбувається (окрім норм Бюджетного кодексу) в основному шляхом прийняття законів і постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів. Їх за майже два місяці війни прийнята досить велика кількість. Стосуються вони, зокрема, таких важливих питань, як проведення в умовах воєнного стану оборонних та публічних закупівель [9], особливого порядку виділення коштів з резервного фонду бюджету [10], пріоритетності здійснення видатків Казначейством та органами Казначейства [11], визначення шкоди і збитків, завданих збройною агресією Російської Федерації [12] та багатьох інших питань. Важливо також відмітити, що з резервного фонду вже було виділено перший мільярд гривень на ліквідацію наслідків бойових дій та відновлення інфраструктури населених пунктів в Житомирській, Київській, Сумській та Чернігівській області [13].

Нагальною проблемою в умовах війни є значне зростання бюджетного дефіциту та виникнення серйозних проблеми з його фінансуванням. Державі необхідно здійснювати значні видатки у той час, коли основні

бюджетні надходження є мінімальними або зовсім відсутні. У цих умовах без фінансової допомоги інших держав вижити практично неможливо.

Тому величезне значення для нашої країни має фінансова допомога, яка у різних формах надається Україні більшістю країн світу та міжнародними фінансовими організаціями із самого початку повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації.

Відзначимо важливість, зокрема, фінансової допомоги Світового банку та Міжнародного валютного Фонду. Вже через півтора тижні після початку війни, 7 березня 2022 року, Рада виконавчих директорів Світового банку затвердила додатковий пакет бюджетної підтримки для України під назвою «Фінансування відновлення України після економічної надзвичайної ситуації або Вільна Україна» на суму 489 млн доларів. Пакет, схвалений Радою, складався з додаткового кредиту на 350 млн доларів і гарантій на суму 139 млн доларів, а також мобілізації безоплатного фінансування в розмірі 134 млн доларів і паралельного фінансування в розмірі 100 млн доларів, в результаті чого загальна мобілізована підтримка склала 723 млн доларів [14]. Світовим банком було заявлено, що швидка виплата підтримки допоможе уряду надавати критично важливі послуги українському народу, включаючи заробітну плату працівникам лікарень, пенсії для людей похилого віку та соціальні програми для вразливих верств населення. Початкова підтримка Світового банку була збільшена шляхом гарантій Нідерландів на 80 млн євро (еквівалент 89 млн доларів) та Швеції на 50 млн доларів.

А вже 14 березня Світовий банк оголосив про додаткове фінансування для України майже на 200 млн доларів для підтримки соціальних послуг в Україні для вразливих людей [15]. Гроші було виділено на додаток до вже виділених 723 млн доларів, з яких 350 млн доларів на той час уже було виплачено Україні. Світовим банком було заявлено, що це фінансування є частиною пакету підтримки у розмірі 3 млрд доларів, про підготовку якого для України найближчими місяцями група Світового банку оголосила раніше.

Дуже важливою є також допомога Міжнародного валютного Фонду. 9 березня

2022 року його Виконавча рада висловила рішення підтримку українському народові та схвалила виділення Україні 1,4 млрд доларів (1 млрд спеціальних прав запозичення) у рамках Інструменту швидкого фінансування (RFI) [16]. Було заявлено, що ця виплата в рамках RFI, яка еквівалентна 50 % квоти України в МВФ, допоможе задовольнити невідкладні потреби платіжного балансу, що виникають у зв'язку з наслідками війни, яка триває, і надасть критично важливу підтримку в короткостроковій перспективі, граючи каталітичну роль для фінансування від інших партнерів.

З огляду на те, що війна триває, фінансова та гуманітарна допомога продовжує надходити в Україну з різних джерел, за що український народ є безмежно вдячний усім.

Наприкінці зазначимо, що, як було вказано вище, правове регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану в Україні здійснюється Бюджетним кодексом у «Прикінцевих та перехідних положеннях», а також іншими законами та нормативно-правовими актами. Їх масив досить великий, а особливості регулювання істотні. Тому вважаємо за необхідне запропонувати підготовку окремої глави Бюджетного кодексу, яка б змогла вмістити усі основні норми, що врегулювали б ці важливі питання – «Особливості правового регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану».

Висновки. Ефективне правове регулювання бюджетних відносин для будь-якої країни світу має велике значення. Формуючи бюджетне законодавство, необхідно звертати увагу на обов'язкове включення до нього правових норм, що регулюють бюджетні відносини в особливих, нестандартних умовах, що можуть виникнути в державі. Це, зокрема, стосується воєнного стану.

Правове регулювання бюджетних відносин в Україні в умовах воєнного стану відрізняється від його регулювання у мирний час та має істотні особливості. Їх сутність у тому, що правовий механізм прийняття рішень у бюджетній сфері спрощується, деякі важливі норми бюджетного законодавства тимчасово припиняють свою дію. На наш погляд, такі правові рішення є виправданими та ефективними в умовах військової агресії проти держави. Крім того, з огляду на географічне положення України, яка має великий кордон

з державою-агресором – Російською Федерацією, – нагально необхідним є внесення змін до Бюджетного кодексу України шляхом доповнення його окремою главою: «Особливості правового регулювання бюджетних відносин в умовах воєнного стану». При цьому важливим є ретельний правовий аналіз прийнятого під час введення в Україні воєнного стану у 2022 році законодавства, що регулює вказану сферу, виявлення його недоліків і прогалин, а також проблем, що виникали під час його реалізації. На основі цього можливим буде вироблення найбільш оптимальних юридичних конструкцій правових норм, що регулюють питання функціонування бюджетної системи України в екстремальних для держави умовах – умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Про введення надзвичайного стану в окремих регіонах: Указ Президента України від 23.02.2022 р. № 63/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/63/2022#Text> (Дата звернення: 08.04.2022).
2. Про затвердження Указу Президента України «Про введення надзвичайного стану в окремих регіонах України»: Закон України від 23.02.2022 р. № 2101-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2101-20#n2> (Дата звернення: 08.04.2022).
3. Про внесення зміни до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України: Закон України від 23.02.2022 р. № 2098-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2098-IX#Text> (Дата звернення: 11.04.2022).
4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28.12.2014 р. № 79-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19/ed20220225#n550> (Дата звернення: 11.04.2022).
5. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (Дата звернення: 11.04.2022).
6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (Дата звернення: 11.04.2022).
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 03.03.2022 р. № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#n39> (Дата звернення: 11.04.2022).
8. Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України: Закон України від 15.03.2022 р. № 2134-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2134-20#Text> (Дата звернення: 11.04.2022).
9. Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. № 169. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 11.04.2022).
10. Тимчасовий порядок виділення та використання коштів з резервного фонду бюджету в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2022 р. № 175. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nps/timchasovij-poryadok-vidilennya-ta-vikoristannya-koshtiv-z-rezervnogo-fondu-byudzhetu-v-umovah-voyennogo-stanu-175> (Дата звернення: 11.04.2022).
11. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 р. № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#n9> (Дата звернення: 11.04.2022).
12. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 326. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nps/pro-zatverdzhennya-poryadku-viznachennya-shkodi-ta-zbitkiv-zavdanih-ukrayini-vnaslidok-zbrojnoyi-agresiyi-rosijskoyi-federaciyi-326> (Дата звернення: 11.04.2022).
13. Про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.04.2022 р. № 280-п. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nps/pro-vidilennya-koshtiv-z-rezervnogo-fondu-derzhavnogo-byudzhetu-280-> (Дата звернення: 11.04.2022).

14. World Bank Mobilizes an Emergency Financing Package of over \$700 million for Ukraine. Press Release. March 7, 2022. URL: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/03/07/world-bank-mobilizes-an-emergency-financing-package-of-over-700-million-for-ukraine?cid=ECR_TT_worldbank_EN_EXT (Дата звернення: 11.04.2022).

15. World Bank Announces Additional \$200 Million in Financing for Ukraine. Press Release. March 14, 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/03/14/world-bank-announces-additional-200-million-in-financing-for-ukraine> (Дата звернення: 11.04.2022).

16. IMF Executive Board Approves US\$ 1.4 Billion in Emergency Financing Support to Ukraine. March 9, 2022. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/03/09/pr2269-ukraine-imf-executive-board-approves-usd-billion-in-emergency-financing-support-to-ukraine> (Дата звернення: 11.04.2022).

References:

1. Prezydent Ukrainy. (2022). *Pro vvedennia nadzvychnoho stanu v okremykh rehionakh*: Ukaz № 63/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/63/2022#Text> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

2. Verkhovna Rada Ukrainy. (2022). *Pro zatverdzhennia Ukazu Prezydenta Ukrainy «Pro vvedennia nadzvychnoho stanu v okremykh rehionakh Ukrainy»*: Zakon Ukrainy № 2101-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2101-20#n2> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

3. Verkhovna Rada Ukrainy. (2022). *Pro vnesennia zminy do rozdil VI «Prykintsevi ta perekhidni polozhennia» Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy*: Zakon Ukrainy № 2098-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2098-IX#Text> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

4. Verkhovna Rada Ukrainy. (2014). *Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy shchodo reformy mizhbiudzhethnykh vidnosyn*: Zakon Ukrainy № 79-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19/ed20220225#n550> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

5. Prezydent Ukrainy. (2022). *Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini*: Ukaz № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

6. Verkhovna Rada Ukrainy. (2015). *Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu*: Zakon Ukrainy № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

7. Verkhovna Rada Ukrainy. (2022). *Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvosti opodatkuvannia ta podannia zvitnosti u period dii voiennoho stanu*: Zakon Ukrainy № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#n39> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

8. Verkhovna Rada Ukrainy. (2022). *Pro vnesennia zmin do rozdil VI «Prykintsevi ta perekhidni polozhennia» Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy*: Zakon Ukrainy № 2134-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2134-20#Text> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

9. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022). *Deiaki pytannia zdiisnennia oboronnykh ta publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh v umovakh voiennoho stanu*: Postanova № 169. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF#Text> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

10. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022). *Tymchasovyi poriadok vydilennia ta vykorystannia koshtiv z rezervnoho fondu biudzhetu v umovakh voiennoho stanu*: Postanova № 175. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/timchasovij-poryadok-vidilennya-ta-vikoristannya-koshtiv-z-rezervnogo-fondu-byudzhetu-v-umovah-voyennogo-stanu-175> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

11. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2021). *Pro zatverdzhennia Poriadku vykonannia povnovazhen Derzhavnoiu kaznacheiskoiu sluzhboiu v osoblyvom rezhymi v umovakh voiennoho stanu*: Postanova № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#n9> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

12. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022). *Pro zatverdzhennia Poriadku vyznachennia shkody ta zbytkiv, zavdanykh Ukraini vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii*: Postanova № 326. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-viznachennya->

shkodi-ta-zbitkiv-zavdanih-ukrayini-vnaslidok-zbrojnoyi-agresiyi-rosijskoyi-federaciyi-326 (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

13. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022). *Pro vydilennia koshtiv z rezervnoho fondu derzhavnoho biudzhetu*: Postanova № 280-r. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vidilennya-koshtiv-z-rezervnogo-fondu-derzhavnogo-byudzhetu-280-> (Last accessed: 11.04.2022) [in Ukrainian].

14. *World Bank Mobilizes an Emergency Financing Package of over \$700 million for Ukraine. Press Release.* March 7, 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/03/07/world-bank-mobilizes-an-emergency-financing-package-of-over-700->

[million-for-ukraine?cid=ECR_TT_worldbank_EN_EXT](https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/03/14/world-bank-announces-additional-200-million-in-financing-for-ukraine) (Last accessed: 11.04.2022).

15. *World Bank Announces Additional \$200 Million in Financing for Ukraine. Press Release.* March 14, 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/03/14/world-bank-announces-additional-200-million-in-financing-for-ukraine> (Last accessed: 11.04.2022).

16. *IMF Executive Board Approves US\$ 1.4 Billion in Emergency Financing Support to Ukraine.* March 9, 2022. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/03/09/pr2269-ukraine-imf-executive-board-approves-usd-billion-in-emergency-financing-support-to-ukraine> (Last accessed: 11.04.2022).

Стаття надійшла до редакції 12 квітня 2022 р.